

T'agradaria plantar o menjar verdures de varietats locals?

MONTSE PEIRON

Les varietats locals, també anomenades antigues o tradicionals, no són només una relíquia perduda a l'hort d'una àvia en algun poblet remot. També són una realitat que avui organitzacions diverses miren de fer més viva, més present i més gran. Si us hi poseu en contacte podreu degustar-ne, comprar-ne, i fins i tot plantar-ne al vostre hortet. O al balcó...

► Com hem vist a la secció *Perquè* (p. 4), avui les institucions i els governs són conscients de la importància de preservar l'agrodiversitat i d'aplicar les tècniques agrícoles que més l'afavoreixen, però a la pràctica segueixen potenciant el model agrícola intensiu, que limita extraordinàriament l'agrodiversitat i posa en perill la sostenibilitat de l'agricultura. Les institucions internacionals (FAO, centres de recerca, Banc Mundial...) coordinen i financen estudis científics per avaluar amb més exactitud les problemàtiques ecològiques dels monocultius intensius, desenvolupen projectes pilot de policultius a regions molt localitzades (majoritàriament del Sud) i mantenen un bon nombre de bancs genètics que guarden desenes de milers de llavors. Són iniciatives positives, però no suficients per mantenir l'agrodiversitat. El que més hi pot contribuir és **practicar-la al camp**: intercanviar llavors i coneixements sobre varietats locals, cultivar-les seguint els criteris de l'agroecologia, i portar-les fins als consumidors.

A l'Estat hi ha diverses organitzacions que treballen en aquesta línia, la majoria

coordinades en una xarxa estatal. Hi participen pagesos i organitzacions agrícoles, tècnics agraris, moviments ecologistes i de consum responsable, centres de recerca, etc. Les activitats són diverses:

- **Recol·lecció de varietats locals** entre els pagesos i aficionats dels seus entorns. Solen ser persones grans i veteranes, i se'n recullen també els coneixements sobre com manejar-les al camp, sobre maneres de cuinar-los, etc.
- **Manteniment de les varietats**, tant en bancs de llavors que recullen la informació etnobotànica relacionada, com en cultius en els quals es fa una feina de selecció i millora. Les entitats poden tenir els seus propis camps i/o coordinar el cultiu en els horts dels socis o col·laboradors.
- **Foment de l'intercanvi de llavors** i del treball conjunt entre pagesos veïns, cosa fonamental tant per adquirir solidesa social com per a l'èxit de la feina: les varietats locals s'han de plantar en diferents condicions i tipus de sòls perquè la llavor es regeneri, i cal una massa crítica de pagesos que les cultivin per

evitar el risc que es perdin si un o pocs tenen una mala collita. També passa que d'algunes plantes no se'n pot mantenir més d'una varietat en un mateix hort, perquè es pol·linitzarien mútuament i les varietats es perdrien.

- **Cursos, tallers pràctics i materials didàctics** perquè pagesos professionals i aficionats puguin usar, mantenir i desenvolupar varietats locals.
- **Jornades de portes obertes** per donar a conèixer les seves activitats.
- **Venda directa** de llavors i fruits de varietats locals, en fires relacionades d'alguna manera amb l'agricultura o l'alimentació i a restaurants, botigues i cooperatives de consum de l'entorn.
- **Fires i trobades** per fer mostres, debats i intercanvi de coneixements. Anualment es fa la Feria de la Biodiversidad Cultivada a nivell estatal (cada any a un lloc diferent), i diverses fires a nivell local.
- **Degustacions** de verdures i fruites de varietats locals.
- **Pressió i denúncia** a nivell polític i legislatiu. Elaboren informes i manifestos, aporten als legisladors propostes per elaborar lleis que promoguin l'agrodiversitat amb determinació (si bé els legisladors no els solen fer cas), i fan un seguiment crític de les legislacions que van apareixent al respecte.

VIVERS QUE PODEN TENIR PLANTER DE VARIETATS LOCALS A CATALUNYA

- Agrícola Calderí, Navarres (Bages). 625 300 556
- Vivers Coca, Sant Quintí de Mediona (Alt Penedès). 93 743 15 24
- Andreu Puigdueta, Caldes de Montbui (Vallès Oriental). 93 865 02 24
- Planters Faura, El Papiol (Baix Llobregat). 93 673 05 49
- Vivers Filos, Aldover (Baix Ebre). 977 474 164
- Pere Saüch, Vilanova de Bellpuig (Pla d'Urgell). 619 083 805
- Orlando - Horticultura Firera, Seròs (Segrià). 649 952 469
- Benet Escalé, la Guixa (Vic, Osona). 93 885 16 14

No totes les entitats fan totes aquestes coses, i n'hi ha de diversos tipus i mides: des d'uns quants pagesos coordinats fins a fires amb activitat pròpia. A la taula hi ha un recull de les que hem pogut contactar

en sabeu d'alguna altra, feu-nos-ho saber i podem fer una actualització més endavant. En alguns dels webs s'hi poden trobar agendes amb les fires, cursos i altres activitats que hi ha programades a cada zona. ■

LES LLAVORS DE LA GENT

Durant diversos anys, el projecte *Desemillas* va recopilar varietats locals de Castella i Lleó i Extremadura i els coneixements culturals agrícoles i culinaris que hi estan associats. La publicació *Los guardianes de las semillas* en recull un pilot de testimoniatges, com ara aquests:

Santiago Navarro "Chaguito" és un d'aquests agricultors agrícoles. Amb la seva dona, van emigrar a la ciutat a buscar-se el pa i es van dur les seves llavors, com de costum heretades dels pares i veïns, i allí, al jardí de darrere de casa, van mantenir un hort durant anys. Quan va venir la jubilació i van tornar al poble, va resultar que la llavor d'algunes de les varietats ja s'havien perdut, desbancades per varietats híbrides "més productives". En Santiago va començar a repartir llavors entre els seus amics i veïns.

La Ramona i en Luis expliquen que de les cebes que són grans i de coll ample en treuen la llavor. Quan la ceba està feta, escullen la més bonica o la més gran i la posen en un terreny que no necessitin. La deixen que tregui les cebetes i que facin la flor, les desgranen, les assequen i les guarden per a l'any següent.

Xarxa Catalana de Graners		
Banc de Llavors de la Vall de Can Masdeu, Barcelona	Horta i aromàtiques	www.canmasdeu.net
Centre de Conservació de Plantes Cultivades de can Jordà, Santa Pau (Garrotxa)	Fruiters, extensius (fajol, blat de moro, fesols, patata mora)	972 264 666 webassol@gencat.cat
Ecollavors, Montagut (Garrotxa)	Horta	696 393 629 ecollavors@gmail.com
Esporus, Manresa (Bages)	Horta	www.esporus.org 93 878 70 35
Guillem Arribas, Olot (Garrotxa)	Fruiters	651 95 59 22 guivikra@pangea.org
L'Almaixera, Tarragonès	Horta	www.almaixera.mundoalter-nativo.org
Les Refardes, Mura (Bages)	Horta, extensius (fajols, gira-sol, facèlia), fruiters	www.lesrefardes.com 93 743 37 09
Llavors Orientals, Vallès Oriental	Horta i fruiters	93 843 24 27
Triticatum, Sales de Llierca (Garrotxa)	Blats	972 687 657 triticatum@gmail.com
País Valencià		
El Rincón de la Biodiversidad, Castielfabib (València)	Horta, fruiters, ovelles, cabres	www.elrincondelabiodiversi-dad.org, 978 78 35 04
Llavors d'Ací, Bonrepòs (València)	Intercanvis de llavors, cursos i fires	www.llavorsdaci.org 96 186 13 25
Illes Balears		
Associació de Productors d'Agricultura Ecològica de Menorca, Maó (Menorca)	Horta	www.apaem.menorca.es
Varietats Locals, Inca (Mallorca)	Horta, cereals, fruiters, llegums	971 88 70 24, varietats.au-toctones@cmail.cat
Xarxa estatal		
Red de Semillas Resembrando i Intercambiando		www.redsemillas.info 954 406 423